Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
NILSA WAHLA
przedstawiona w dniu 11 września 2014 r.[1]

Sprawa C-449/13

CA Consumer Finance SA
przeciwko
I. Bakkaus,
C. Bonato z domu Savary,
F. Bonato

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Tribunal d'instance d'Orléans (Francja)]

Ochrona konsumentów — Kredyt konsumencki — Obowiązki ciążące na kredytodawcy przed zawarciem umowy — Obowiązki dostarczenia informacji i dokonania oceny zdolności kredytowej konsumenta — Tryb przeprowadzenia dowodu i ciężar dowodu wykonania wymienionych obowiązków

1. Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni niektórych przepisów dyrektywy 2008/48/WE[2], odnoszących się do obowiązków ciążących na kredytodawcy przed zawarciem umowy. W szczególności chodzi o obowiązki określone w art. 5 (obowiązek dostarczenia informacji i udzielenia wyjaśnień) i w art. 8 (obowiązek dokonania oceny zdolności kredytowej konsumenta) wspomnianej dyrektywy.

2. Z tego wynika, że sąd odsyłający oczekuje zasadniczo wyjaśnień w kwestii ciężaru dowodu oraz sposobów udowodnienia wykonania wspomnianych obowiązków. Jak przedstawię w niniejszej opinii, wydaje mi się, że o ile odpowiedź na pytanie *kto* powinien co do zasady wykazać, że wynikające z dyrektywy 2008/48 obowiązki umowne w zakresie dostarczenia informacji i sprawdzenia zdolności kredytowej zostały poprawnie wykonane wynika w logiczny sposób z dyrektywy, o tyle *tryb* przeprowadzenia dowodu takiego wykonania w dużym stopniu podlega zasadzie autonomii proceduralnej. Wskazana będzie zatem pewna doza ostrożności przy analizie pytań prejudycjalnych przedstawionych przez sąd odsyłający, tak aby dokonać odpowiedniego wyważenia pomiędzy przyświecającym wspomnianej dyrektywie celem ochrony konsumenta a koniecznością nienakładania na kredytodawcę niemożliwych do zrealizowania obowiązków dowodowych.

1 — Język oryginału: francuski.

2 — Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylająca dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.U. L 133, s. 66 sprostowania: Dz.U. 2009, L 207, s. 14, Dz.U. 2010, L 199, s. 40, Dz.U. 2011, L 234, s. 46)

I – **Ramy prawne**

A – *Prawo Unii*

3. Artykuł 5 dyrektywy 2008/48, zatytułowany „Informacje udzielane przed zawarciem umowy”, stanowi:

„1. W stosownym czasie przed związaniem się konsumenta umową o kredyt lub ofertą kredytodawca oraz, w stosownych przypadkach, pośrednik kredytowy, dostarczają konsumentowi – na podstawie warunków kredytu zaproponowanych przez kredytodawcę, a także, w stosownych przypadkach, zgodnie z preferencjami określonymi przez konsumenta i informacjami przez niego przekazanymi – informacje potrzebne do porównania różnych ofert w celu podjęcia, przy pełnej znajomości faktów, decyzji, czy zawrzeć umowę o kredyt. Informacje te, w formie papierowej lub na innym trwałym nośniku, powinny zostać przekazane przy użyciu standardowego europejskiego arkusza informacyjnego dotyczącego kredytu konsumenckiego określonego w załączniku II. Domniemywa się, że kredytodawca spełnił wymogi informacyjne określone w niniejszym ustępie, a także w art. 3 ust. 1 i 2 dyrektywy 2002/65/WE, jeśli przekazał on konsumentowi standardowy europejski arkusz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego […].

[…]

6. Państwa członkowskie zapewniają, by kredytodawcy i, w stosownych przypadkach, pośrednicy kredytowi udzielali konsumentowi odpowiednich wyjaśnień, w odpowiednich przypadkach przez objaśnienie informacji udzielanych przed zawarciem umowy zgodnie z ust. 1, głównych cech proponowanych produktów oraz konkretnych skutków dla konsumenta, jakie mogą one za sobą pociągać, w tym konsekwencji zaległości w spłacie, tak aby konsument mógł ocenić, czy proponowana umowa o kredyt jest dostosowana do jego potrzeb i sytuacji finansowej. Państwa członkowskie mogą ustalić tryb i zakres takiej pomocy, a także określić podmiot, który ma udzielać pomocy, w zależności od konkretnych okoliczności, w jakich umowa o kredyt jest oferowana, osobę, której jest ona oferowana, a także rodzaj oferowanego kredytu”.

4. Artykuł 8 ust. 1 dyrektywy 2008/48, zatytułowany „Obowiązek przeprowadzenia oceny zdolności kredytowej”, przewiduje:

„Państwa członkowskie zapewniają przeprowadzanie przez kredytodawcę przed zawarciem umowy o kredyt oceny zdolności kredytowej konsumenta na podstawie wystarczających informacji przekazanych mu, w stosownych przypadkach, przez konsumenta oraz, w razie konieczności, na postawie informacji uzyskanych z odpowiedniej bazy danych. Państwa członkowskie, których ustawodawstwo wymaga od kredytodawców dokonania oceny zdolności kredytowej konsumenta na podstawie informacji z danej bazy danych, mogą zachować ten wymóg”.

5. Artykuł 22 dyrektywy, zatytułowany „Harmonizacja i bezwzględnie wiążący charakter niniejszej dyrektywy”, stanowi w ust. 2 i 3:

„2. Państwa członkowskie zapewniają, by konsumenci nie mogli zrzekać się praw przyznanych im na mocy przepisów prawa krajowego wprowadzających w życie niniejszą dyrektywę lub do niej się odnoszących.

3. Państwa członkowskie zapewniają ponadto, by przepisy, które przyjmują w celu wykonania niniejszej dyrektywy, nie mogły być obchodzone poprzez sposób formułowania umów, w szczególności poprzez włączenie wypłat lub umów o kredyt objętych zakresem zastosowania niniejszej dyrektywy do umów o kredyt, które z uwagi na swój charakter lub cel mogłyby stwarzać możliwości uniknięcia stosowania jej przepisów”.

6. Artykuł 23 dyrektywy 2008/48, zatytułowany „Sankcje”, stanowi:

„Państwa członkowskie ustanawiają przepisy dotyczące sankcji mających zastosowanie w przypadku naruszenia przepisów krajowych przyjętych zgodnie z niniejszą dyrektywą i podejmują wszelkie niezbędne działania w celu zapewnienia stosowania tych sankcji. Przewidziane sankcje muszą być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające”.

B – *Prawo francuskie*

7. Loi nº 2010-737, du 1 er juillet 2010, portant réforme du crédit à la consommation [3] (ustawa nr 2010–737 z dnia 1 lipca 2010 r. o reformie kredytu konsumenckiego), która ma na celu transpozycję dyrektywy 2008/48, została włączona do art. L. 311–1 i nast. code de la consommation (kodeksu konsumenckiego).

8. Artykuł L. 311–6 code de la consommation stanowi w sprawie obowiązku przedstawienia standardowego europejskiego arkusza informacyjnego:

„I. Przed zawarciem umowy o kredyt, kredytodawca lub pośrednik kredytowy udostępnia kredytobiorcy, w formie pisemnej lub na innym trwałym nośniku, informacje potrzebne do porównania różnych ofert i umożliwiające kredytobiorcy, z uwzględnieniem jego preferencji, pełne zrozumienie zakresu jego zobowiązań. […]

II. Jeżeli konsument zamierza zawrzeć umowę kredytu w miejscu sprzedaży, kredytodawca zapewnia przekazanie mu informacji wskazanych w pkt I w danym miejscu sprzedaży”.

9. Artykuł L. 311–8 code de la consommation, odnoszący się do obowiązku udzielenia wyjaśnień przed zawarciem umowy, przewiduje:

„Kredytodawca lub pośrednik kredytowy udzielają kredytobiorcy wyjaśnień, tak aby mógł on ocenić, w szczególności w oparciu o informacje zawarte w arkuszu informacyjnym, o którym mowa w art. L. 311–6, czy proponowana umowa kredytu jest dostosowana do jego potrzeb i sytuacji finansowej. Kredytodawca musi zwrócić uwagę kredytobiorcy na główne cechy zaproponowanego kredytu lub kredytów oraz na skutki, jakie mogą one wywrzeć na jego sytuację finansową, w tym na konsekwencje zaległości w spłacie. Powyższe informacje są dostarczane, w stosownych przypadkach, stosownie do preferencji określonych przez kredytobiorcę.

[…]”

10. Artykuł L. 311–9 code de la consommation brzmi następująco:

„Przed zawarciem umowy o kredyt kredytodawca sprawdza zdolność kredytową kredytobiorcy na podstawie wystarczającej ilości informacji, w tym informacji przekazanych przez tego ostatniego na wniosek kredytodawcy. Kredytodawca sprawdza informacje zawarte w rejestrze, o którym mowa w art. L. 333–4, na warunkach przewidzianych w rozporządzeniu wymienionym w art. L. 333–5”.

11. Artykuł L. 311–48 akapit 2 i 3 code de la consommation przewiduje:

„Kredytodawca, który nie przestrzega obowiązków ustanowionych w art. L. 311–8 i L. 311–9, zostaje pozbawiany prawa do odsetek w całości bądź w części ustalonej przez sąd […].

3 — JORF z dnia 2 lipca 2010 r., s. 12001.

Kredytobiorca zobowiązany jest wyłącznie do spłaty kapitału zgodnie z ustalonym harmonogramem spłat rat kredytu oraz w danym wypadku do zapłaty odsetek, których kredytodawca nie został pozbawiony. Kwoty otrzymane tytułem odsetek, które są naliczane według stawki odsetek ustawowych od dnia ich zapłaty, są zwracane przez kredytodawcę lub zaliczane na poczet kapitału pozostałego do spłaty".

II – **Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu, pytania prejudycjalne i postępowanie przed Trybunałem**

12. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym został złożony w ramach dwóch sporów między CA Consumer Finance SA (zwaną dalej „CA CF"), a, po pierwsze, Ingrid Bakkaus oraz, po drugie, małżonkami Bonato, w przedmiocie żądania zapłaty pozostałych do spłaty kwot, wraz z odsetkami, z tytułu kredytów, których wspomniana spółka udzieliła wyżej wymienionym w celu nabycia pojazdów samochodowych.

13. Rozpoznający te spory sąd odsyłający stwierdziwszy, że pozwani w postępowaniu głównym nie stawili się na rozprawie, uwzględnił z urzędu[4], w związku z ewentualną utratą prawa do odsetek umownych przez kredytodawcę na podstawie art. L.311–48 code de la consommation, zarzuty dotyczące, po pierwsze, braku dowodu na to jaką treść zawierał przedumowny arkusz informacyjny, który powinien zostać wydany kredytobiorcy, po drugie, braku dowodu spełnienia obowiązku udzielenia wyjaśnień i naruszenia przez kredytodawcę obowiązku ostrzeżenia konsumenta w ramach obowiązku udzielenia wyjaśnień, oraz po trzecie, braku sprawdzenia informacji zawartych w rejestrze niespłaconych kredytów udzielanych osobom fizycznym (francuski rejestr FICP) w ramach oceny zdolności kredytowej. Ponadto, w sporze między małżonkami Bonato i CA CF, wspomniany sąd stwierdził również brak dowodu spełnienia obowiązku sprawdzenia zdolności kredytowej kredytobiorców.

14. Uznawszy, że powyższe spory dotyczą zagadnień związanych ze stosowaniem i wykładnią prawa Unii Tribunal d'instance d'Orléans postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy dyrektywę […] 2008/48/WE […] należy interpretować w ten sposób, że do pożyczkodawcy [kredytodawcy] należy przedstawienie dowodu na prawidłowe i pełne wykonanie ciążących na nim obowiązków w trakcie redagowania [na etapie sporządzania] i wykonywania umowy kredytowej wynikających z prawa krajowego transponującego dyrektywę?

2) Czy dyrektywa […] 2008/48/WE […] sprzeciwia się temu, aby dowód prawidłowego i pełnego wykonanie obowiązków ciążących na pożyczkodawcy [kredytodawcy] mógł zostać przedstawiony jedynie w drodze [w formie] standardowego warunku [postanowienia] znajdującego się w umowie kredytowej, dotyczącego uznania przez konsumenta wykonania przez kredytodawcę obowiązków, niepotwierdzonego przez żadne dokumenty sporządzone bądź to przez kredytodawcę, bądź to przez kredytobiorcę [sporządzone przez kredytodawcę a przekazane kredytobiorcy]?

3) Czy art. 8 dyrektywy […] 2008/48/WE […]należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on temu, aby weryfikacja [sprawdzenie] zdolności kredytowej konsumenta było dokonywane jedynie na podstawie informacji zadeklarowanych [przedstawionych] przez konsumenta, bez rzeczywistego sprawdzenia tych informacji za pomocą innych środków?

4 — Zgodnie z art. L.141–4 code de la consommation, sąd może zastosować z urzędu wszystkie przepisy tego kodeksu w sporach powstałych na gruncie jego stosowania.

4) Czy art. 5 ust. 6 dyrektywy […] 2008/48/WE […] powinien być interpretowany w ten sposób, że kredytodawca nie może dostarczać konsumentowi adekwatnych wyjaśnień, jeżeli uprzednio nie zbadał jego sytuacji finansowej i jego potrzeb?

Czy art. 5 ust. 6 dyrektywy 2008/48/WE powinien być interpretowany w ten sposób, ze sprzeciwia się on temu, aby adekwatne wyjaśnienia udzielane konsumentowi wynikały jedynie z informacji umownych zawartych w umowie kredytowej bez sporządzania szczególnego dokumentu?

15. Uwagi na piśmie przedłożyły CA CF, rządy francuski, niemiecki i hiszpański oraz Komisja Europejska.

16. Rządy francuski i niemiecki oraz Komisja przedstawiły swoje stanowiska podczas rozprawy, która odbyła się w dniu 10 lipca 2014 r.

III – **Analiza**

A – *Rozważania natury ogólnej na temat obowiązków wynikających z dyrektywy 2008/48 na etapie poprzedzającym zawarcie umowy oraz na temat systemu dowodowego odnoszącego się do wykonania wyżej wymienionych obowiązków.*

17. Zapewnienie wszystkim konsumentom wysokiego i równoważnego poziomu ochrony i stworzenie prawdziwego rynku wewnętrznego [5], jest pierwszorzędnym celem dyrektywy 2008/48, która zobowiązuje w szczególności państwa członkowskie do podjęcia właściwych działań w celu promowania tzw. „odpowiedzialnych" praktyk na wszystkich etapach kredytowych stosunków umownych i biorąc pod uwagę specyficzne cechy swojego rynku kredytów [6].

18. Jeden z opisanych w dyrektywie 2008/48 filarów harmonizacji odnosi się zatem do obowiązków ciążących na kredytodawcach przed zawarciem umowy. Ogólnie rzecz ujmując obowiązki te dzielą się, z jednej strony, na obowiązek dostarczenia konsumentowi szeregu informacji oraz obowiązek udzielenia wyjaśnień [7], tak aby ten ostatni mógł dokonać świadomego wyboru zanim zobowiąże się do zawarcia umowy o kredytu, a z drugiej strony, na wymóg dokonania oceny zdolności kredytowej konsumenta, która ma pomóc zarówno kredytodawcy jak i kredytobiorcy w podjęciu w sposób odpowiedzialny decyzji dotyczącej odpowiednio udzielenia i wzięcia kredytu [8].

19. W niniejszej sprawie podważa się właśnie, w zarzutach uwzględnionych z urzędu oraz przywołanych w pytaniach prejudycjalnych przez sąd odsyłający, dwa aspekty harmonizacji dokonywanej przez dyrektywę 2008/48. Pierwszy z nich odnosi się do obowiązku dostarczenia informacji i udzielenia wyjaśnień, przewidzianego w art. 5 ust. 1 i 6 dyrektywy 2008/48. Drugi aspekt dotyczy obowiązku sprawdzenia zdolności kredytowej przewidzianego w art. 8 tej samej dyrektywy. Na gruncie prawa francuskiego naruszenie wymienionych obowiązków określonych w art. L. 311–6, L. 311–8 i L. 311–9 code de la consommation rodzi poważne konsekwencje dla kredytodawcy, gdyż, zgodnie z art. L. 311–48 wspomnianego kodeksu, transponującym art. 23 rzeczonej dyrektywy, grozi mu utrata, co do zasady w całości, prawa do odsetek [9].

5 — Zobacz motyw 9 dyrektywy 2008/48, w myśl którego"[p]ełna harmonizacja jest niezbędna do zapewnienia wszystkim konsumentom we Wspólnocie wysokiego i równoważnego poziomu ochrony ich interesów i stworzenia prawdziwego rynku wewnętrznego".

6 — Zobacz motyw 26 tej dyrektywy.

7 — Artykuły 5 i 6 tej dyrektywy.

8 — Artykuł 8 dyrektywy.

9 — W wyroku LCL Crédit Lyonnais (C-565/12, EU:C:2014:190, pkt 46–54), Trybunał przedstawił istotne wyjaśnienia dotyczące określenia w jakim zakresie system krajowy jest zgodny z art. 23 dyrektywy 2008/48.

20. Należy zaznaczyć, że odpowiednie przepisy tej dyrektywy zostały transponowane do prawa francuskiego na mocy loi Lagarde (ustawy Lagarde'a) z dnia 1 lipca 2010 r.[10], co pozwala, wbrew temu w jaki sposób sformułowane są pytania prejudycjalne, wykluczyć jakąkolwiek dyskusję na temat ewentualnego przyznania tej dyrektywie bezpośredniej skuteczności w płaszczyźnie horyzontalnej.

21. Należy również zauważyć, że sąd odsyłający nie wnosi do Trybunału o wyjaśnienia dotyczące możliwości zastosowania przez ten sąd z urzędu przepisów transponujących do prawa krajowego dyrektywę 2008/48. Tłumaczy to z pewnością zarówno fakt, iż prawo krajowe przyznaje już sądowi odsyłającemu taką możliwość (zob. art. L. 141–4 code de la consommation) jak i niewątpliwe podobieństwo z wnioskami płynącymi z wyroku Rampion i Godard[11], który przyznał sądowi krajowemu kompetencję do zastosowania z urzędu pewnych przepisów transponujących do prawa krajowego przepisy dyrektywy 87/102 uchylonej dyrektywą 2008/48.

22. Sąd odsyłający wnosi co do zasady o wyjaśnienia w przedmiocie trybu przeprowadzenia dowodu oraz ciężaru dowodu wykonania obowiązków przedumownych.

23. Zgodnie z moim dalszym wywodem, o ile odpowiedź na pytanie *kto* powinien co do zasady udowodnić, że wspomniane obowiązki zostały poprawnie wykonane wydaje się według mnie wynikać w sposób dorozumiany z dyrektywy 2008/48 oraz z celów, które jej przyświecają, o tyle dopuszczony w tym kontekście *tryb* przeprowadzenia dowodu wynika zasadniczo, zgodnie z zasadą autonomii proceduralnej, z prawa krajowego państw członkowskich.

24. Po pierwsze, w kwestii ustalenia, kto powinien wykazać, że obowiązki przedumowne zostały prawidłowo wykonane, jak słusznie wskazał sąd odsyłający, z pewnością żaden przepis dyrektywy 2008/48 nie zawiera jasnych i szczegółowych zasad dotyczących ciężaru dowodu wykonania obowiązków spoczywających na kredytodawcy przed zawarciem umowy. Dyrektywa ta nie jest zatem sama w sobie sprzeczna z systemami dowodowymi odnoszącymi się do wykonania bądź niewykonania obowiązków przewidzianych w krajowych porządkach prawnych.

25. Niemniej jednak z celu ochrony konsumentów, który przyświeca dyrektywie 2008/48 w sposób bardzo logiczny wynika, że ciężar dowodu wykonania przed zawarciem umowy obowiązków dostarczenia informacji i sprawdzenia zdolności kredytowej co do zasady powinien spoczywać na mającym status przedsiębiorcy kredytodawcy; powrócę do tej kwestii przy okazji analizy pierwszego pytania prejudycjalnego. Ogólnie rzecz ujmując, wydaje mi się, że wykonanie tego obowiązku powinien udowodnić podmiot, na którym ciąży specyficzny obowiązek dostarczenia informacji i sprawdzenia zdolności kredytowej, w tym przypadku mający status przedsiębiorcy kredytodawca.

26. Po drugie, co się tyczy trybu przeprowadzenia dowodu wykonania wspomnianych obowiązków, należy, zgodnie z zasadą autonomii proceduralnej, bazować na prawie krajowym z zastrzeżeniem poszanowania zasad skuteczności i równoważności. Państwa członkowskie zobowiązane są bowiem zapewnić, by zasady postępowania dowodowego nie były, po pierwsze, mniej korzystne od zasad mających zastosowanie do podobnych środków zaskarżenia o charakterze krajowym, oraz po drugie, aby nie czyniły one wykonywania przez jednostkę praw przyznanych jej przez porządek prawny Unii praktycznie niemożliwym lub nadmiernie utrudnionym[12].

27. Zasada równoważności nie wymaga w niniejszym przypadku omówienia.

10 — Zobacz pkt 7–11 niniejszej opinii.

11 — C-429/05, EU:C:2007:575 (pkt 69).

12 — Zobacz podobnie wyroki: Arcor (C-55/06, EU:C:2008:244, pkt 191 i przytoczone tam orzecznictwo); Steffensen (C-276/01, EU:C:2003:228, pkt 62, 63).

28. Co się tyczy zasady skuteczności jestem zdania, że nie określa ona precyzyjnie sposobów przeprowadzania dowodu, które mogą być dopuszczone w celu wykazania prawidłowego wykonania obowiązków kredytodawcy wynikających z przepisów transponujących dyrektywę 2008/48. Jak sąd odsyłający zdaje się sam przyznawać, wyrok Rampion i Godard (EU:C:2007:575), w celu zapewnienia skutecznej ochrony konsumentów, odwoływał się do konieczności „zewnętrznej interwencji", aby ukształtować kompetencję rozpatrującego sprawę sądu do zastosowania z urzędu przepisów dotyczących transpozycji dyrektywy 87/102. Sąd odsyłający jest jednak zdania, że bez zasad dotyczących ciężaru dowodu i przedmiotu dowodu interwencja sądu nie może gwarantować skuteczności prawa Unii. Sąd ten wyjaśnia, że istnienie ewentualnych naruszeń zależy najczęściej od dowodów przedstawionych w trakcie postępowania.

29. Powyższe argumentacja nie wydaje mi się być w pełni przekonująca.

30. Przede wszystkim, kolejnym krokiem byłoby według mnie uznanie, że ochrona konsumenta wymaga „zasady" dotyczącej ciężaru dowodu i przedmiotu dowodu wykonania obowiązków wynikających z dyrektywy 2008/48. Ukształtowanie takiej zasady niosłoby za sobą ryzyko stworzenia systemu dowodu prawnego, który wykluczyłby zasadę swobodnej oceny dowodów, oraz stanowiłby zagrożenie z punktu widzenia skuteczności ochrony sądowej.

31. Ponadto, stwierdzenie to pomija fakt, że od chwili powzięcia wątpliwości co do istnienia ewentualnych naruszeń obowiązków przedumownych przewidzianych w dyrektywie 2008/48 sąd może, a nawet musi, wykorzystać wszelkie środki proceduralne konieczne do ustalenia, czy rzeczone obowiązki zostały prawidłowo wykonane [13]. W myśl dotychczasowych stwierdzeń Trybunału dotyczących dokonania z urzędu oceny nieuczciwego charakteru warunku umowy zawartej między konsumentem i mającym status przedsiębiorcy kredytodawcą oraz mając na uwadze analogię, którą można przeprowadzić z poziomem ochrony konsumentów przyznanym na mocy różnych dyrektyw, tak jak Trybunał uczynił to w wyroku Rampion i Godard (EU:C:2007:575), sąd powinien w stosownym przypadku zarządzić z urzędu środki dowodowe w celu ustalenia czy ciążące na kredytodawcy obowiązki sprawdzenia zdolności kredytowej i dostarczenia informacji przed zawarciem umowy zostały prawidłowo wykonane.

32. Każde z pytań prejudycjalnych przeanalizuję w świetle całości powyższych rozważań.

B – *W przedmiocie pytania pierwszego dotyczącego ciężaru dowodu prawidłowego wykonania obowiązków przedumownych kredytodawcy ustanowionych przez dyrektywę 2008/48*

33. W swoim pierwszym pytaniu sąd odsyłający wnosi o wyjaśnienie czy dyrektywę 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że kredytodawca powinien przedstawić dowód prawidłowego i pełnego wykonania ciążących na nim na etapie sporządzania i wykonywania umowy kredytowej obowiązków wynikających z przepisów prawa krajowego transponujących dyrektywę.

34. Jestem zdania, że skuteczność wykonania praw przyznanych przez dyrektywę 2008/48 nie stoi na przeszkodzie zasadzie prawa krajowego [14], takiej jak ta ustanowiona w prawie francuskim, która nakłada na kredytodawcę ciężar dowodu prawidłowego wykonania obowiązków w zakresie udzielenia informacji przed zawarciem umowy.

35. Wręcz przeciwnie, w myśl tego, co przedstawiłem na wstępie, można przypuszczać, że z celu ochrony konsumentów wynika w sposób bardzo logiczny, iż ciężar dowodu wykonania przewidzianych w dyrektywie obowiązków dostarczenia informacji i sprawdzenia zdolności kredytowej przed zawarciem umowy powinien, co do zasady spoczywać na mającym status przedsiębiorcy kredytodawcy.

13 — Zobacz podobnie wyrok VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, pkt 56).

14 — Z art. 1315 code civil [kodeks cywilny] wynika, że ten, kto twierdzi, iż jest wolny od zobowiązań powinien tego dowieść.

Kredytodawca może zostać wezwany do udowodnienia przed sądem, że prawidłowo wykonał swoje obowiązki przedumowne, co, zgodnie również ze stanowiskiem rządu francuskiego, oznacza, iż kredytodawca powinien dochować w odpowiednim stopniu należytej staranności w gromadzeniu i przechowywaniu dowodów wykonania ciążących na nim obowiązków dostarczenia informacji i udzielenia wyjaśnień.

36. Konkretnie rzecz ujmując oznacza to, że sąd krajowy rozstrzygający czy przewidziane w dyrektywie 2008/48 rozmaite obowiązki w zakresie dostarczenia informacji i sprawdzenia zdolności kredytowej przed zawarciem umowy zostały w pełni i prawidłowo wykonane będzie musiał zwrócić się do mającego status przedsiębiorcy kredytodawcy o przedstawienie brakujących dowodów, jeśli uzna, że dotychczas przedstawione przed sądem dowody są niewystarczające.

37. W tej sytuacji, o ile w celu zapewnienia skuteczności dyrektywy 2008/48 kredytodawca powinien wykazać, że dochował należytej staranności w zgromadzeniu dowodów wykonania swoich obowiązków przedumownych, o tyle nie można wymagać od niego przedłożenia dokumentów, które z zasady są jedynie w posiadaniu kredytobiorcy, takich jak informacji, które powinien był zakomunikować konsumentowi w formie papierowej lub na innym trwałym nośniku stosownie do art. 5 ust. 1 dyrektywy 2008/48.

38. W konsekwencji, jestem zdania, że zasada mająca pierwszeństwo na gruncie prawa francuskiego, zgodnie z którą zasadniczo na kredytodawcy spoczywa ciężar dowodu wykonania obowiązków przedumownych określonych w art. 5–8 dyrektywy 2008/48, nie tylko nie zagraża ochronie konsumentów zagwarantowanej na mocy dyrektywy, ale wydaje mi się być w pełni zgodna z jej skutecznością.

39. Z powyższych rozważań wynika, że na pierwsze pytanie prejudycjalne należy odpowiedzieć twierdząco oraz uznać, iż dyrektywę 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że kredytodawca powinien przedstawić dowód prawidłowego i pełnego wykonania obowiązków ciążących na nim na etapie sporządzania i wykonywania umowy o kredyt.

C – W przedmiocie pytania drugiego dotyczącego dowodu wykonania obowiązków przedumownych kredytodawcy w postaci standardowego postanowienia włączonego do umowy.

40. W pytaniu drugim sąd odsyłający wnosi do Trybunału o wyjaśnienie, czy włączenie do umowy standardowego postanowienia, niepotwierdzonego przez sporządzone przez kredytodawcę i dostarczone kredytobiorcy dokumenty może wystarczyć do udowodnienia prawidłowego wykonania spoczywających na kredytodawcy obowiązków dostarczenia informacji i sprawdzenia zdolności kredytowej przed zawarciem umowy.

41. W niniejszym przypadku z postanowienia odsyłającego wynika, że umowa kredytu, którą zawarła jedna ze stron pozwanych w postępowaniu głównym, mianowicie Ingrid Bakkaus, zawierała postanowienie o standardowej treści, w drodze którego pozwana oświadczała, „że otrzymała […] i zapoznała […] się ze standardowym europejskim arkuszem informacyjnym”. Sąd odsyłający wnosi o wyjaśnienie, czy takie postanowienie, poza wskazaniem, iż przedumowny arkusz informacyjny został wydany kredytobiorcy, może również stanowić dowód na to, że sama treść informacji dostarczonych przed zawarciem umowy jest zgodna z wymogami dyrektywy 2008/48. Sąd odsyłający odnosi się w szczególności do art. 22 dyrektywy 2008/48, który zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia z jednej strony, aby konsumenci nie mogli zrzekać się praw wynikających z przepisów prawa krajowego transponujących tę dyrektywę, a z drugiej strony, aby przepisy nie mogły być obchodzone poprzez sposób formułowania umów.

42. Moim zdaniem na to ostatnie pytanie należy udzielić zniuansowanej odpowiedzi.

43. Z art. 5 ust. 1 ostatnie zdanie dyrektywy 2008/48 wynika co prawda, iż „[d]omniemywa się, że kredytodawca spełnił wymogi informacyjne określone w niniejszym ustępie […] jeśli przekazał on konsumentowi standardowy europejski arkusz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego”, który widnieje w załączniku II. W drodze włączenia do umowy postanowienia dotyczącego potwierdzenia otrzymania standardowego europejskiego arkusza informacyjnego poświadcza się dokonanie czynności, która potwierdza, że kredytodawca wypełnił obowiązki w zakresie dostarczenia informacji przed zawarciem umowy *wtedy i tylko wtedy gdy* czynność ta okaże się zgodna z wymogami wynikającymi z załącznika II do tej dyrektywy.

44. Jestem natomiast zdania, że całkowicie niewłaściwe byłoby wnioskować, iż omawiane postanowienie umowne skutkuje uznaniem przez konsumenta będącego kredytobiorcą pełnego i prawidłowego wykonania obowiązków ciążących na mającym status przedsiębiorcy kredytodawcy przed zawarciem umowy, gdyż w konsekwencji odwracałoby to ciężar dowodu wykonania wspomnianych obowiązków oraz pomniejszałoby skuteczność praw przyznanych dyrektywą 2008/48.

45. W drodze omawianego postanowienia, kredytobiorca poświadcza jedynie, że dany fakt miał miejsce (przekazanie tzw. standardowego europejskiego arkusza informacyjnego), nie poświadcza natomiast pełnego i prawidłowego wykonania danego obowiązku (tj., że standardowy europejski arkusz informacyjny spełniał wymogi wynikające z dyrektywy 2008/48). Innymi słowy i inaczej niż w sytuacji rozpatrywanej w wyroku Rampion i Godard (EU:C:2007:575), włączenie standardowego postanowienia umownego, o którym mowa w postępowaniu głównym, nie skutkuje wyparciem bezwzględnie wiążących przepisów transponujących dyrektywę. Wydaje mi się zatem, że postanowienie to, jako sposób udowodnienia wykonania obowiązku nie jest samo w sobie niezgodne z art. 22 dyrektywy 2008/48, który zabrania używania postanowień umownych skutkujących obejściem obowiązków wynikających z dyrektywy lub zrzeczeniem się przez konsumentów praw, które wywodzą oni bezpośrednio lub pośrednio z tej dyrektywy.

46. Niemniej jednak na podstawie uznania przez konsumenta, że rzeczywiście otrzymał wspomniany arkusz można – przy braku twierdzeń lub okoliczności przeciwnych – domniemywać, iż konsument został poinformowany przed zawarciem umowy o kredyt. Chodzi jednak o domniemanie wzruszalne, w pełni zgodne z zasadą skuteczności. Konsument może bowiem równie dobrze stwierdzić, że nie otrzymał takiego dokumentu lub, że dokument ten nie wypełnia ciążących na kredytodawcy obowiązków dostarczenia informacji przed zawarciem umowy. Włączenie standardowego postanowienia do umowy powinno być moim zdaniem zabronione jedynie wówczas, jeśli uniemożliwiałoby – tak konsumentowi jak sądowi – zakwestionowanie prawidłowego wykonania ciążących na kredytodawcy przed zawarciem umowy obowiązków dostarczenia informacji i sprawdzenia zdolności kredytowej.

47. Poza tym, jak podkreśliła zwłaszcza CA CF w uwagach na piśmie, udowodnienie przez kredytodawcę, że prawidłowo wypełnił obowiązek dostarczenia informacji i że faktycznie wydał kredytobiorcy dokument informacyjny oraz ustalenie treści tego dokumentu wydaje się być trudne bez zaangażowania osoby trzeciej, jeśli brakuje postanowienia, w drodze którego poświadcza się, że przedumowny arkusz informacyjny został wydany konsumentowi.

48. Mając na względzie powyższe rozważania, proponuje się odpowiedzieć na drugie pytanie, że dyrektywa 2008/48 nie stoi na przeszkodzie włączeniu do umowy standardowego postanowienia, w drodze którego kredytobiorca potwierdza, że otrzymał standardowy europejski arkusz informacyjny. Takie postanowienie nie stanowi jednak koniecznie dowodu prawidłowego i pełnego wykonania obowiązków wynikających z dyrektywy.

D – *W przedmiocie pytania trzeciego dotyczącego zakresu obowiązku sprawdzenia przez kredytodawcę zdolności kredytowej konsumenta.*

49. Kwestia poruszana w trzecim pytaniu prejudycjalnym dotyczy ustalenia, w jakim zakresie mający status przedsiębiorcy kredytodawca jest w ramach dokonywanego przed zawarciem umowy kredytu sprawdzenia zdolności kredytowej konsumenta zobowiązany do skontrolowania prawdziwość oświadczeń złożonych przez konsumenta.

50. Według mnie i na to pytanie należy udzielić zniuansowanej odpowiedzi.

51. Po pierwsze trudno ustalić, w jakim zakresie w celu stwierdzenia zdolności kredytowej pozwanych CA CF oparła się, jak utrzymuje, na dokumentach potwierdzających ich dochody oraz możliwości finansowe, czy też stwierdzając zdolność kredytową pozwanych oparła się na zwykłych, niczym niepopartych zapewnieniach [15].

52. Następnie, jak wynika zwłaszcza z motywu 26, celem art. 8 ust. 1 dyrektywy 2008/48 jest odpowiedzialne zawieranie umów kredytowych, co oznacza w szczególności, że „na kredytodawcach powinien spoczywać obowiązek sprawdzania zdolności kredytowej *każdego z konsumentów* [16]”. Cel ten oznacza, że kredytodawca bada zdolność kredytową osoby ubiegającej się o kredyt używając najbardziej według niego odpowiednich metod. Badania takiego można dokonać w oparciu o dokumenty zaświadczające o sytuacji finansowej osoby ubiegającej się o kredyt, takie jak karty płac, wyciągi z rachunków bankowych oraz historia tych rachunków a także decyzje podatkowe, ale nie tylko. Na przykład nie można wykluczyć, że kredytodawca, który utrzymuje z pewnymi klientami długotrwałe stosunki handlowe zna już sytuację finansową osoby ubiegającej się o kredyt.

53. Wydaje mi się natomiast, że dyrektywa 2008/48 nie nakłada na instytucje kredytowe obowiązku regularnej kontroli prawdziwości dostarczanych przez konsumenta informacji zaświadczających o jego przychodach i wydatkach. Jak jasno wynika z brzmienia art. 8 ust. 1 dyrektywy 2008/48 wymaga się od kredytodawcy jedynie, aby zbadał zdolność kredytową kredytobiorcy „na podstawie wystarczających informacji przekazanych mu, w stosownych przypadkach, przez konsumenta oraz, w razie konieczności, na postawie informacji uzyskanych z odpowiedniej bazy danych”. Jak moim zdaniem bardzo celnie zauważył rząd niemiecki w swoich uwagach na piśmie, sformułowanie takie podkreśla margines swobodnej oceny przyznany kredytodawcy przy podjęciu decyzji czy informacje, którymi dysponuje są wystarczające do stwierdzenia zdolności kredytowej osoby ubiegającej się o kredyt.

54. Powyższą analizę do pewnego stopnia potwierdza fakt, że [17] propozycja zmierzająca do nałożenia na kredytodawcę obowiązku upewnienia się przed zawarciem umowy kredytu „wszelkimi sposobami, które ma do dyspozycji” czy kredytobiorca posiada zdolność kredytową [18] ostatecznie nie została ostatecznie włączona do dyrektywy 2008/48.

15 — O ile w sprawie, w której stroną jest Ingrid Bakkus CA CF przedstawił sądowi krajowemu wykaz przychodów i obciążeń podpisany przez pozwaną wraz z dokumentami poświadczającymi o tyle wydaje się, że nie miało to miejsca w sprawie dotyczącej małżonków Bonato.

16 — Podkreślenie własne.

17 — Zobacz art. 9 wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu europejskiego i Rady w sprawie umów o kredyt konsumencki, [COM(2002) 443 wersja ostateczna] (Dz.U. 2002, C 331 E, s. 200).

18 — W tej kwestii, wymogi wynikające z dyrektywy 2008/48 znacznie odbiegają od wymogów ostatnio przyjętych w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/17/UE z dnia 4 lutego 2014 w sprawie konsumenckich umów o kredyt związanych z nieruchomościami mieszkalnymi i zmieniającej dyrektywy 2008/48/WE i 2013/36/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 (Dz.U. L 60, s. 34). Motyw 22 tej dyrektywy wyjaśnia w tym względzie: „należy wzmocnić przepisy dotyczące oceny zdolności kredytowej w porównaniu z przepisami dotyczącymi kredytu konsumenckiego, pośrednicy kredytowi powinni również przekazywać bardziej dokładne informacje na temat ich statusu i powiązań z kredytodawcami, aby ujawnić potencjalne konflikty interesów, a wszystkie podmioty biorące udział w zawieraniu umów o kredyt związanych z nieruchomościami powinny być odpowiednio dopuszczone do działalności i być objęte nadzorem”.

55. Tym samym bez uszczerbku dla uprawnienia państw członkowskich do udzielania kredytodawcom instrukcji i wytycznych (zob. motyw 26 dyrektywy 2008/48), wyłącznie na kredytodawcy ciąży zatem obowiązek zapewnienia, że posiada „wystarczające informacje". Wystarczający charakter tych informacji nieuchronnie będzie różny w zależności od okoliczności zawarcia umowy kredytu lub sumy, na którą kredyt opiewa. Natomiast nie będzie można poczynić kredytodawcy zarzutu, że zebrawszy wystarczającą ilość informacji zaświadczających o zdolności kredytowej kredytobiorcy nie przystąpił do zweryfikowania dokładności lub prawdziwości tych informacji.

56. Należy w tym względzie podkreślić, że sprawdzenie zdolności kredytowej stanowi gwarancję zarówno dla konsumenta (w zakresie, w jakim zapobiega zaciągnięciu przez niego zobowiązań, z których zasadniczo nie będzie w stanie się wywiązać), jak i dla mającego status przedsiębiorcy kredytodawcy (który ponosi ryzyko niespłacenia uzgodnionych kwot).

57. Sprawdzenie zdolności kredytowej, istotna dla obu stron umowy kredytowej, opiera się na wzajemnych obowiązkach. Z jednej strony kredytodawca musi zgromadzić wystarczającą ilość informacji zaświadczających o wypłacalności konsumenta. Z drugiej strony konsument powinien lojalnie współpracować i domniemuje się, że w dobrej wierze przekaże wymagane dokumenty [19].

58. O ile kredytodawca, który powziął wątpliwość co do uczciwości kredytobiorcy, może ewentualnie dokonać dalej posuniętych ustaleń, aby upewnić się, że dokumenty przekazane przez osobę ubiegającą się o kredyty są prawdziwe, to jednak nie jest w żadnym razie zobowiązany postąpić w ten sposób w każdym przypadku. Może ograniczyć się do stwierdzenia, że w świetle przekazanych mu dokumentów należy uznać, iż konsument posiada zdolność kredytową.

59. Każde inne podejście niosłoby za sobą ryzyko znacznego ograniczenia warunków udzielenia kredytów konsumenckich i w konsekwencji podważyłoby stworzenie wspólnego rynku kredytów, a przypominam, że dyrektywa 2008/48 ma na celu również stworzenie takiego rynku [20].

60. Z powyższych rozważań wynika, że art. 8 dyrektywy 2008/48 wymaga, aby kredytodawca sprawdził zdolność kredytową konsumenta w oparciu o wystarczającą ilość informacji i nie ograniczaniczając się do zwykłych, niczym niepopartych oświadczeń konsumenta. Przepis ten nie zobowiązuje natomiast mającego status przedsiębiorcy kredytodawcy do systematycznego sprawdzania poprawności przekazanych przez konsumenta informacji, w celu stwierdzenia ich prawdziwości.

E – *W przedmiocie pytania czwartego dotyczącego zakresu obowiązku udzielenia przez kredytodawcę na rzecz konsumenta wyjaśnień oraz pomocy na podstawie art. 5 ust. 6 dyrektywy 2008/48*

61. Pytanie to dotyczy wykładni art. 5 ust. 6 dyrektywy 2008/48 i jest podzielone na dwie części.

62. Pierwsza część pytania dotyczy ustalenia, czy wypełnienie obowiązku kredytodawcy w zakresie udzielenia odpowiednich wyjaśnień konsumentowi powinno zostać poprzedzony sprawdzeniem sytuacji finansowej oraz potrzeb konsumenta.

63. Także i w tym przypadku dosłowna lektura przepisów art. 5 ust. 6 dyrektywy 2008/48 dotyczących udzielenia wyjaśnień w sprawie proponowanej umowy kredytowej oraz ich odpowiedniości względem potrzeb konsumenta w związku z przepisami art. 8 ust. 1 tej dyrektywy dotyczącymi sprawdzenia zdolności kredytowej, składania mnie do udzielenie odpowiedzi przeczącej.

19 — Wymogi działania w dobrej wierze i zachowania ostrożności są przywołane we wniosku ww. w przypisie 17.

20 — Zobacz motyw 9 dyrektywy 2008/48 i, podobnie, wyrok Rampion i Godard (EU:C:2007:575, pkt 59).

64. Jak wynika z terminów użytych w motywie 27 dyrektywy 2008/48 obowiązek udzielenia odpowiednich wyjaśnień, o którym mowa w art. 5 ust. 6 dyrektywy 2008/48 ma pozwolić konsumentowi zawrzeć umowę kredytu przy pełnej znajomości faktów. Chodzi bowiem o udzielenie konsumentowi „dodatkowej pomocy w celu podjęcia decyzji, która umowa o kredyt spośród proponowanych produktów jest dla niego najodpowiedniejsza z punktu widzenia jego potrzeb i sytuacji finansowej", co może wymagać „[udzielenia] konsumentowi [wyjaśnień] w sposób dostosowany do jego indywidualnych potrzeb, tak aby mógł on zrozumieć wpływ, jaki [te produkty] mogą mieć na jego sytuację ekonomiczną". Artykuł 5 ust. 6 nie wymienia, że w ramach ciążącego na kredytodawcy obowiązku udzielenia wyjaśnień ma on również obowiązek sprawdzenia sytuacji finansowej kredytobiorcy, a tym bardziej jego zdolności kredytowej.

65. Na tym etapie, jak zauważyła CA CF, nie chodzi o dokonanie oceny zdolności kredytowej, do której dyrektywa 2008/48 odnosi się jedynie w art. 8, gdyż za weryfikację czy kredyt jest dostosowany do potrzeb i sytuacji finansowej kredytobiorcy odpowiada on sam (kredytodawca udziela *„konsumentowi odpowiednich wyjaśnień, […] tak aby konsument mógł ocenić, czy proponowana umowa o kredyt jest [odpowiednia]"* [21]), natomiast zbadanie zdolności kredytowej spoczywa na kredytodawcy.

66. Wykładnia ta wydaje mi się zresztą zgodna z uzasadnieniem do wniosku legislacyjnego dotyczącego dyrektywy [22], który, odnośnie dostarczenia konsumentowi informacji przed zawarciem umowy wskazuje, że „[k]redytodawca oraz, w stosownych przypadkach, pośrednik kredytowy mogą żądać od konsumenta oraz od poręczyciela, jedynie informacji, które zgodnie z art. 6 dyrektywy 95/46/WE są wystarczające, odpowiednie i proporcjonalne do celu w jakim są gromadzone i przetwarzane. Konsument i poręczyciel są zobowiązani odpowiedzieć w dobrej wierze na konkretne pytania postawione przez kredytodawcę, lub, w stosownych przypadkach, przez pośrednika kredytowego".

67. Wynika z tego, że art. 5 ust. 6 dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że nie zobowiązuje on mającego status przedsiębiorcy kredytodawcy do sprawdzenia zdolności kredytowej konsumenta przed wypełnieniem obowiązków udzielenia wyjaśnień i pomocy.

68. Co się tyczy drugiej części pytania, odnosi się ona do kwestii, na jakim etapie przed zawarciem umowy informacje powinny były zostać dostarczone i czy, w danym przypadku, powinny one były zostać dostarczone w postaci szczególnego dokumentu.

69. Po pierwsze, jeśli chodzi o kwestię, na jakim etapie należało dostarczyć informacji i udzielić wyjaśnień, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 6 dyrektywy trzeba moim zdaniem zauważyć, że przepisy tego artykułu odnoszą się do obowiązków „przedumownych", co oznacza, że konsument mógł zapoznać się z tymi informacjami przed zawarciem umowy. Wydaje mi się, że powyższy wymóg może zostać spełniony, poprzez włączenie zapisów do samego projektu umowy kredytowej, od chwili kiedy konsument otrzymał taki projekt oraz mógł się z nim zapoznać przed jego podpisaniem.

70. Po drugie, co się tyczy sposobu wypełnienia obowiązku udzielenia odpowiednich wyjaśnień stosownie do art. 5 ust. 6 dyrektywy 2008/48, przepis ten nie narzuca mającemu status przedsiębiorcy kredytobiorcy żadnej szczególnej formy udzielania konsumentowi wyjaśnień przed zawarciem umowy kredytu. Nie uchybia to jednak, ponownie na mocy zasady autonomii proceduralnej, możliwości określenia przez państwa członkowskie szczegółowych zasad wypełnienia obowiązku udzielenia wyjaśnień, o którym mowa w art. 5 ust. 6 dyrektywy 2008/48.

71. Z powyższego wynika, że dowód skutecznego, i zindywidualizowanego (zob. motyw 27 i art. 5 dyrektywy 2008/48), wykonania tych obowiązków, nie wymaga koniecznie wykorzystania formularza lub szczególnej formy pisemnej.

21 — Podkreślenie własne.

22 — Zobacz wniosek ww. w przypisie 17.

72. Chodzi o zindywidualizowaną ocenę sytuacji każdego konsumenta, co wynika z motywu 27 dyrektywy 2008/48, zgodnie z którym na państwa członkowskie zostaje scedowane zadanie określenia kiedy i w jakim zakresie wyjaśnienia powinny były zostać udzielone konsumentowi „biorąc pod uwagę konkretne okoliczności, w jakich kredyt jest oferowany, konieczność udzielenia konsumentowi pomocy, a także charakter poszczególnych produktów kredytowych".

73. Z powyższego wynika, że art. 5 ust. 6 dyrektywy 2008/48 nie zobowiązuje kredytodawcy do sporządzenia szczególnego dokumentu zawierającego sprawozdanie z tego, jakich wyjaśnień udzielił przed zawarciem umowy kredytu.

74. Mając na względzie całość powyższych rozważań proponuje się odpowiedzieć na pytanie czwarte, że art. 5 ust. 6 dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, iż z jednej strony kredytodawca nie jest zobowiązany do sprawdzenia sytuacji finansowej kredytobiorcy lub jego potrzeb przed udzieleniem mu odpowiednich wyjaśnień, a z drugiej strony, że odpowiednie wyjaśnienia, których powinien udzielić kredytodawca nie mogą wynikać z informacji umownych widniejących w umowie kredytu. Kredytodawca nie jest jednak zobowiązany do przekazania kredytobiorcy w celu udzielenia mu odpowiednich wyjaśnień odrębnego od umowy o kredyt pisemnego dokumentu.

IV – **Wnioski**

75. W świetle całokształtu powyższych rozważań proponuję Trybunałowi, by na pytania przedstawione przez Tribunal d'instance d'Orléans (Francja) odpowiedział następująco:

1) Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającą dyrektywę Rady 87/102/EWG należy interpretować w ten sposób, że kredytodawca powinien przedstawić dowód prawidłowego i pełnego wykonania obowiązków ciążących na nim na etapie sporządzania i wykonywania umowy o kredyt.

2) Dyrektywa 2008/48 nie stoi na przeszkodzie włączeniu standardowego postanowienia umownego, w drodze którego kredytobiorca potwierdza otrzymanie standardowego europejskiego arkusza informacyjnego. To standardowe postanowienie nie stanowi jednak koniecznego dowodu prawidłowego i pełnego wykonania obowiązków wynikających z dyrektywy.

3) Artykuł 8 dyrektywy 2008/4 wymaga, aby kredytodawca sprawdził zdolność kredytową konsumenta w oparciu o wystarczającą ilość informacji i nie ograniczając się do zwykłych, niczym niepopartych oświadczeń konsumenta. Przepis ten nie zobowiązuje natomiast mającego status przedsiębiorcy kredytodawcy do systematycznego weryfikowania poprawności przekazanych przez konsumenta informacji, w celu stwierdzenia ich prawdziwości..

4) Artykuł 5 ust. 6 dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że nie zobowiązuje on mającego status przedsiębiorcy kredytodawcy do sprawdzenia zdolności kredytowej konsumenta przed wypełnieniem obowiązków udzielenia wyjaśnień i pomocy.

   Artykuł 5 ust. 6 dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, iż z jednej strony kredytodawca nie jest zobowiązany do weryfikowania sytuacji finansowej kredytobiorcy lub jego potrzeb przed udzieleniem mu odpowiednich wyjaśnień, a z drugiej strony, że odpowiednie wyjaśnienia, których powinien udzielić kredytodawca nie mogą wynikać z informacji umownych widniejących w umowie kredytu. Kredytodawca nie jest jednak zobowiązany do przekazania kredytobiorcy w celu udzielenia mu odpowiednich wyjaśnień odrębnego od umowy kredytu pisemnego dokumentu.